

Gradivo za medije

Sodišče praznuje 20 let pristopa desetih držav k Evropski uniji: nov ustavni trenutek za Evropo

Vsebina

A.	Splošni vpliv	2
	Uvod 2	
	Organizacija in delovanje	2
	Zgodovinska sodna praksa	3
	Spori in delovna obremenitev	3
	Splošni razvoj sodne dejavnosti (predlogi za sprejetje predhodne odločbe) (2004–2024).....	4
	Stavbe	8

A. Splošni vpliv

Uvod

Z novimi pristopi se večja tudi institucija. Izgradnja prihodnosti, skupne vsem evropskim državam, je bila izvedena v več fazah, od konca druge svetovne vojne do danes. Od leta 1957, ko je Evropska skupnost, nato Evropska unija (EU), štela šest ustanovitvenih držav, se je postopoma širila, tako da ima danes 27 članic.

Od vseh zaporednih širitev je bila širitev leta 2004 največja. Unija je namreč 1. maja 2004 naenkrat sprejela deset novih držav članic, in sicer Češko Republiko, Estonijo, Ciper, Latvijo, Litvo, Madžarsko, Malto, Poljsko, Slovaško in Slovenijo. Število držav članic se je tako s 15 povečalo na 25.

Kakšne so bile posledice tega velikega dogodka za sodno institucijo Unije, natančneje glede njene organizacije in njenega delovanja ter njene delovne obremenitve?

Organizacija in delovanje

- Na Sodišče je bilo imenovanih 10 sodnikov, 10 pa na Splošno sodišče ([Akt o pogojih pristopa novih držav članic k Evropski uniji](#)).
- Število generalnih pravobranilcev Sodišča leta 2004 ni bilo spremenjeno in je ostalo določeno na 8. Šele leta 2013 se je število generalnih pravobranilcev povečalo na 11 (Pogodba določa, da lahko Svet na zahtevo Sodišča soglasno poveča število generalnih pravobranilcev – v skladu z [izjavo št. 38, priloženo Lizbonski pogodbi](#)).
- Da bi se Sodišču in Splošnemu sodišču omogočilo obvladovanje izzivov, povezanih s širitvijo, so bile s Pogodbo iz Nice uvedene nekatere spremembe za zagotovitev vključitve novih sodnikov in upravljanja dodatne delovne obremenitve:
 - Sklepni predlogi generalnih pravobranilcev niso več potrebni v vsaki zadevi. Tako lahko Sodišče, kadar meni, da se v zadevi ne postavlja nobeno novo pravno vprašanje, po opredelitvi generalnega pravobranilca odloči, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov.
 - Vzpostavljena je bila povezava med **številom držav članic in številom sodnikov**. Kar zadeva Sodišče, je to število sodnikov enako številu držav članic. Kar zadeva Splošno sodišče, je število sodnikov *vsaj* enako številu držav članic, s čimer se odpira možnost za morebitno povečanje števila njegovih sodnikov.
 - Ustanovljen je bil **veliki senat**, katerega statut določa, da je v njem trinajst sodnikov (zdaj jih je petnajst). Tej sestavi, ki se ji dodelijo najpomembnejši spori, predseduje predsednik Sodišča, v njej pa je tudi podpredsednik.
 - Spremenjena je bila **razdelitev pristojnosti med Sodiščem in Splošnim sodiščem**: Splošno sodišče je od tedaj pristojno, da na prvi stopnji obravnava vse direktne tožbe, z izjemo nekaterih posebnih tožb.

- Splošnemu sodišču je bila dodeljena pristojnost za obravnavo **vprašanj za predhodno odločanje** na posebnih področjih, ki jih določa Statut. Ta pristojnost do danes ni bila izvajana. Vendar pa je Sodišče novembra 2022 Evropskemu parlamentu in Svetu poslalo zakonodajni predlog, da bi se, po eni strani, na Splošno sodišče prenesla pristojnost za predhodno odločanje na šestih posebnih področjih (davek na dodano vrednost, trošarine, carinski zakonik, tarifna uvrstitev blaga v kombinirano nomenklaturu, odškodnina in pomoč potnikom ter sistem za trgovanje s pravicami do emisije toplogrednih plinov) in, po drugi strani, razširilo področje uporabe mehanizma predhodne dopustitve pritožb zoper odločbe Splošnega sodišča (prvotno je začel veljati maja 2019).
- Z vidika zaposlenih je **število osebja institucije** s 1010 (leta 2000) **naraslo** na 1140 (leta 2003) in doseglo 1641 (leta 2004).

Leto	2000	2003	2004	2005	2007	2010	2015	2020	2022	2023
Sistemizirana delovna mesta	1010	1140	1641	1743	1882	1927	1998	2073	2110	2 302

- Povečal se je tudi proračun institucije.

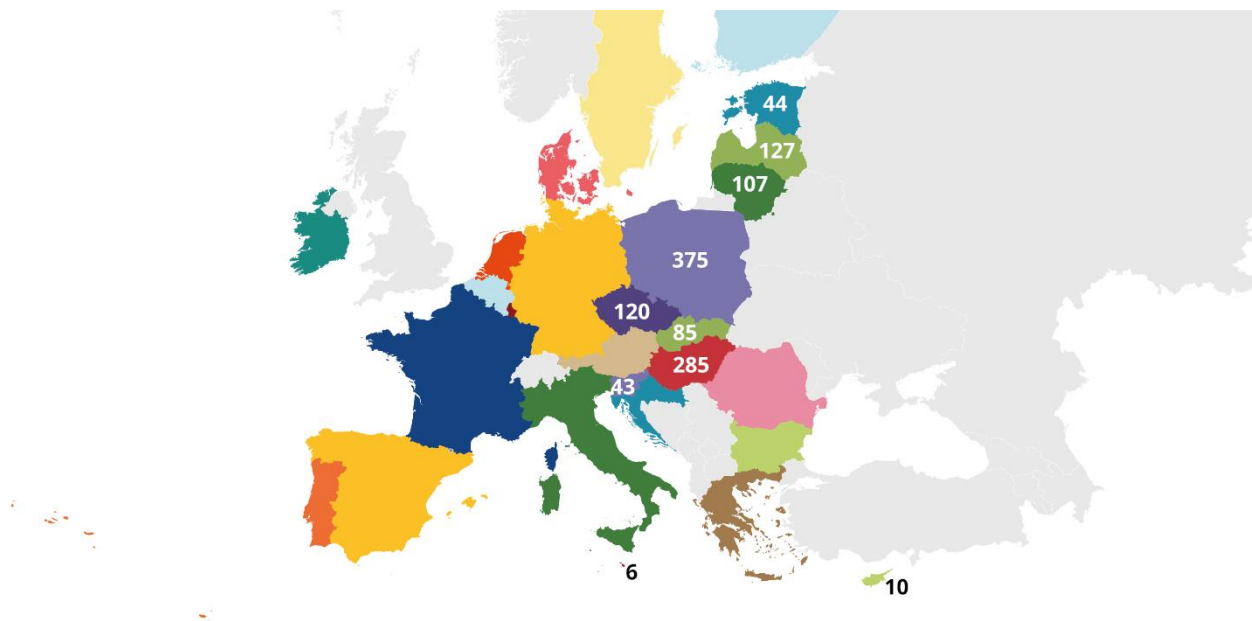
Leto	2000	2003	2004	2005	2007	2010	2015	2020	2022	2023
Proračun v mio €	131,3	150,6	235	229	272,2	329,3	357,1	436,6	464,8	486

Zgodovinska sodna praksa

Institucija je v okviru pristopa leta 2004 izbrala prvotni seznam 57 sodb, izdanih od leta 1954 do leta 2000, ki so jih najprej prevedli in revidirali nacionalni prevajalski centri, dokončali pa so jih jezikovni oddelki Sodišča. (https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_14955/sl/).

Spori in delovna obremenitev

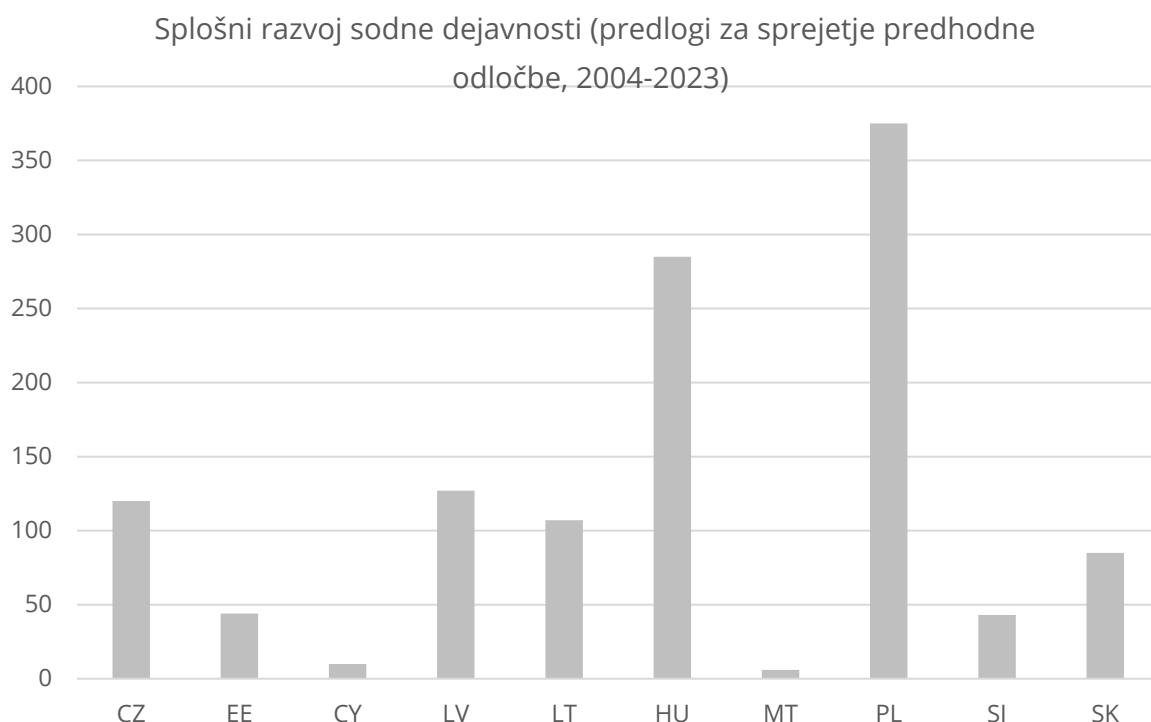
- Prispevek držav članic, ki so pristopile leta 2004, k izgradnji evropskega pravnega sistema je bil znaten: od 1. maja 2004 do 31. marca 2024 so sodišča 10 držav članic pristopnic skupno vložila **1202** predloga za sprejetje predhodne odločbe.
- Prva vprašanja za predhodno odločanje so bila vložena že leta 2004 (2 zadevi iz Madžarske).
- Število predlogov za sprejetje predhodne odločbe je bilo prva leta relativno nizko (manj kot 10 leta 2006). Nato se je znatno povečalo (20 leta 2008, 45 leta 2011, 65 leta 2014, 103 leta 2020), zatem pa stabiliziralo na sedanji ravni (120 leta 2023).

Splošni razvoj sodne dejavnosti (predlogi za sprejetje predhodne odločbe) (2004–2024¹)

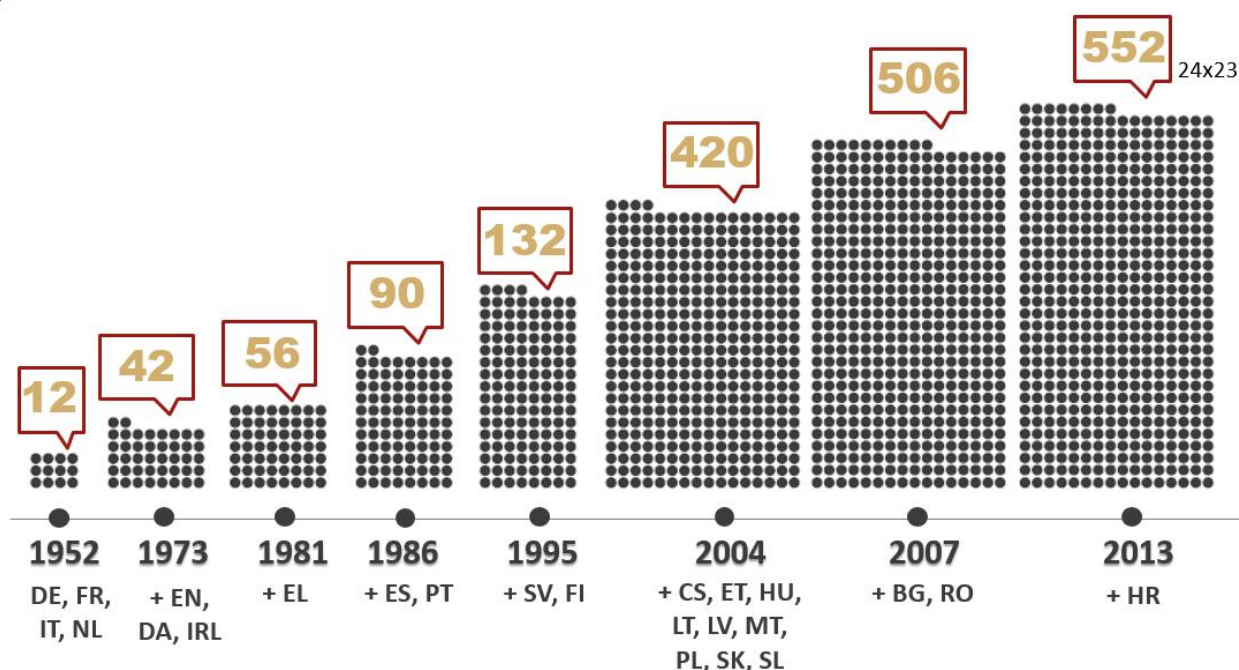
Leto	Češka republika	Estonija	Ciper	Latvija	Litva	Madžarska	Malta	Poljska	Slovenija	Slovaška
2004	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0
2005	1	0	0	0	0	3	0	1	0	0
2006	3	0	0	0	1	4	0	2	0	1
2007	2	2	0	0	1	2	0	7	0	1
2008	1	2	1	3	3	6	0	4	0	0
2009	5	2	1	4	3	10	1	10	2	1
2010	3	0	0	3	2	6	0	8	1	5
2011	5	1	0	10	1	13	0	11	1	3
2012	7	5	0	5	2	18	1	6	0	9
2013	7	3	3	5	10	20	0	11	1	4
2014	6	0	2	7	6	23	0	14	4	3
2015	8	2	0	9	8	14	0	15	5	5
2016	5	1	0	9	8	15	1	19	3	6
2017	4	7	0	5	10	22	0	19	3	6
2018	12	2	1	5	6	29	0	31	2	6
2019	5	3	1	12	7	20	1	39	5	10
2020	9	3	0	17	7	18	0	41	2	6
2021	8	2	0	12	15	17	0	34	7	2
2022	13	4	0	4	6	20	0	39	0	7
2023	12	4	1	15	6	18	2	48	6	8
2024	4	1	0	2	5	5	0	16	1	2
Total	120	44	10	127	107	285	6	375	43	85

¹ 31. marec 2024

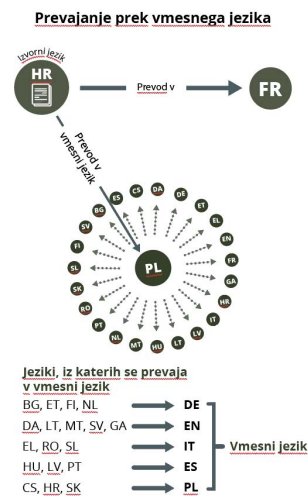
- Širitev leta 2004 je imela znatne posledice tudi za **jezikovno ureditev** Sodišča Evropske unije.
- Medtem ko je imela Evropska skupnost za premog in jeklo (ESPJ) ob svoji ustanovitvi leta 1952 4 uradne jezike, se je to število z zaporednimi širitvami povečevalo: 7 uradnih jezikov leta 1974, 8 leta 1981, 10 leta 1986, 12 leta 1995 in **skupno 21 uradnih jezikov leta 2004**. S kasnejšimi širitvami se je to število povečalo na današnjih 24 uradnih jezikov.
- Zadeve se lahko pri Sodišču in Splošnem sodišču vložijo in navedbe podajo v vsakem od 24 uradnih jezikov, odločbe, ki jih sodišči sprejmeta, pa so, razen če se uporabi izjema, dostopne v 24 jezikih. To je načelo polne večjezičnosti.
- „Sodišče ustanovi prevajalsko službo, ki jo sestavljajo strokovnjaki z ustrezno pravno izobrazbo in poglobljenim znanjem več uradnih jezikov Unije“ (člen 42 Poslovnika Sodišča).
- To povečanje števila uradnih jezikov je povzročilo velik dvig števila jezikovnih kombinacij: z 12 leta 1952 na 420 leta 2004 (danes 552).

JEZIKOVNE KOMBINACIJE

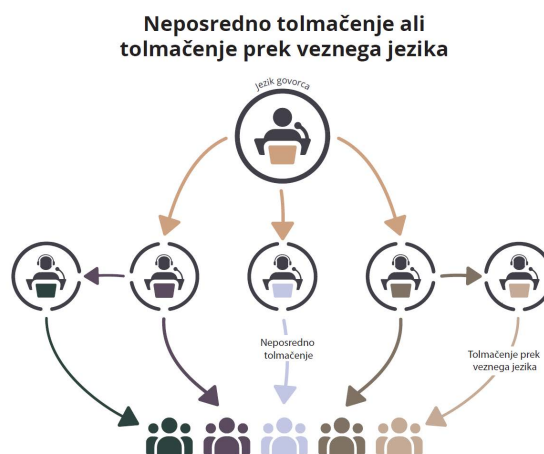
- Zlasti po širitvi leta 2004 sta Sodišče in Splošno sodišče postopoma uvedli vrsto ukrepov za povečanje učinkovitosti in obvladovanje delovne obremenitve na področju prevajanja. Tako sta ponovno ocenili svojo prakso objave sodb in sklepov (selektivna objava). Z enakim ciljem je bila skrajšana dolžina dokumentov, ki jih je treba prevesti, poročilo za obravnavo pri Sodišču pa je bilo ukinjeno. Poleg tega se lahko od leta 2013 Splošno sodišče odloči, da celotno sodbo objavi le v jeziku postopka in da za druge jezike določi odlomke, v katerih so povzete le tiste točke sodbe, za katere meni, da je njihova objava smotrna. Prevajalska delovna obremenitev se je tako leta 2004 zmanjšala za 40 %.
- Drug ukrep, sprejet v pričakovanju širitve leta 2004, je bil, da se je poleg neposrednega prevoda iz izvirnega jezika uvedel sistem prevajanja prek tako imenovanih „vmesnih“ jezikov. Zaradi obvladovanja povečanja števila jezikovnih kombinacij, povezanega s povečanjem števila uradnih jezikov, je bilo odločeno, da se v primeru nemožnosti zagotovitve neposrednega prevoda prevod opravi prek nemščine, angleščine, španščine, italijanščine in – od leta 2019 – poljščine. Ti jeziki se imenujejo „vmesni jeziki“, ker se besedila, napisana v vseh drugih jezikih (imenovanih jeziki, ki se prevajajo prek vmesnih jezikov), v skladu z vnaprej določenimi kombinacijami prevedejo v enega od teh petih jezikov, preden se prevedejo v zahtevane jezike v skladu s spodaj predstavljeno shemo. Ob upoštevanju posebne vloge francoščine (jezik posvetovanja sodnikov v postopkih) so prevodi iz francoščine v vse druge jezike vedno neposredni prevodi. Francoski oddelek za pravno prevajanje pa pokriva vse uradne jezike EU.

[INFOGRAFIKA: „Prevajanje prek vmesnih jezikov“]

Da tolmači vedno zagotovijo tolmačenje, tudi v primeru manj pogostih jezikovnih kombinacij, vse pogostejše uporabljajo tehnike tolmačenja, imenovane tehnike prek veznega jezika in prek prvega aktivnega jezika. V prvem primeru se tolmačenje ne izvaja neposredno iz jezika govorca, temveč na podlagi tolmačenja, ki ga zagotavlja drug tolmač; v drugem primeru je tolmačenje govorca zaupano tolmaču, ki ima isti materni jezik kot govorec in ki lahko navedbe tolmači v drug jezik.

[INFOGRAFIKA: „Neposredno tolmačenje ali tolmačenje prek veznega jezika“]

Stavbe

Kar zadeva stavbe, sta bili ob širitvi leta 2004 izvedeni razširitev in obnova sodne palače na planoti Kirchberg, v kateri je Sodišče v Luxembourggu od leta 1972 (glej zgodovino stavb: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/p1_3943801).